

**De mediërende rol van ouderlijke ondersteuning in de relatie tussen ouderlijke
competentiegevoelens en de sociaal-emotionele ontwikkeling van peuters voor zowel
moeders als vaders**

Masterthesis

Universiteit Utrecht

Masterprogramma “Clinical Child, Family and Education Studies”

Naam: Maxime (M.P.L.) Hartink

Studentnummer: 6908551

Supervisor: Marjolein Verhoeven

Tweede beoordelaar: Jorg Huijding

Datum: 31 mei 2021

Aantal woorden: 4512

Samenvatting

Achtergrond. Een gezonde sociaal-emotionele ontwikkeling gedurende de peuterleeftijd is van belang voor sociale competentie, succesvolle schoolprestaties en psychisch welbevinden. Hoewel onderzoek heeft aangetoond dat ouderlijke competentiegevoelens en ondersteuning een belangrijke rol spelen in de sociaal-emotionele ontwikkeling van peuters is er weinig bekend over de samenhang van vaderlijke competentiegevoelens en ondersteuning met de sociaal-emotionele ontwikkeling van peuters. Het doel van deze studie is dan ook om te onderzoeken of ouderlijke ondersteuning een mediërende rol speelt in de relatie tussen ouderlijke competentiegevoelens en de sociaal-emotionele ontwikkeling van peuters en of dit mediatiemodel terug te vinden is voor zowel moeders als vaders. *Methode.* De onderzoekspopulatie bestaat uit 167 ouders van peuters tussen de 2 en 4 jaar oud. ‘Ouderlijke competentiegevoelens’ is gemeten aan de hand van de NOSI-K, ‘ouderlijke ondersteuning’ aan de hand van de CECPAQ en de ‘sociaal-emotionele ontwikkeling van peuters’ aan de hand van de SDQ. *Resultaten.* Voor zowel moeders als vaders blijken competentiegevoelens, ondersteuning en de sociaal-emotionele ontwikkeling van peuters significant samen te hangen. De relatie tussen competentiegevoelens en de sociaal-emotionele ontwikkeling van peuters wordt, voor zowel moeders als vaders, niet gemedieerd door ondersteuning. *Discussie.* In tegenstelling tot de verwachting medieert ouderlijke ondersteuning niet de relatie tussen ouderlijke competentiegevoelens en de sociaal-emotionele ontwikkeling van peuters. Wel blijkt, voor zowel moeders als vaders, opvoedcompetentie een belangrijke rol te spelen bij ouderlijke ondersteuning en de sociaal-emotionele ontwikkeling van peuters. Longitudinaal vervolgonderzoek naar de samenhang van opvoedcompetentie van moeders en vooral vaders met opvoedgedragingen en de sociaal-emotionele ontwikkeling van peuters wordt aanbevolen.

Abstract

Background. Healthy social-emotional development during toddlerhood is important for social competence, successful school performance and psychological well-being. Although research has shown that parental feelings of competence and support play an important role in the social-emotional development of toddlers, little is known about the association of paternal feelings of competence and support with the socio-emotional development of toddlers. The aim of this study is therefore to investigate whether parental support plays a mediating role in the relationship between feelings of parental competence and the social-emotional development of toddlers and whether this mediation model can be found for both mothers and fathers. *Method.* The study population consists of 167 parents of toddlers between 2 and 4 years old. “Parental feelings of competence” was measured by the NOSI-K, “parental support” by the CECPAQ and the “social-emotional development of toddlers” by the SDQ. *Results.* For both mothers and fathers, feelings of competence, support and the social-emotional development of toddlers appear to be significantly related. The relationship between feelings of competence and the social-emotional development of toddlers, for both mothers and fathers, is not mediated by support. *Discussion.* Contrary to what was expected, parental support does not mediate the relationship between parental feelings of competence and the socio-emotional development of toddlers. However, parenting competence appears to play an important role in parental support and the socio-emotional development of toddlers for both mothers and fathers. Future longitudinal research on the relationship of parenting competence of mothers and especially fathers with parenting behavior and the social-emotional development of toddlers is recommended.

Ouderlijke competentiegevoelens, ouderlijke ondersteuning en de sociaal-emotionele ontwikkeling van peuters

Uit onderzoek van McDonald et al. (2018) blijkt dat 5 tot 20 % van de kinderen jonger dan 5 jaar kampen met sociaal-emotionele en gedragsproblemen. Dit terwijl het ontwikkelen van sociaal-emotionele competenties, zoals behulpzaamheid, empathie en het naleven van regels (Junttila et al., 2007; McDonald et al., 2018), een belangrijke rol speelt in het maken en onderhouden van vriendschappen en acceptatie door leeftijdsgenoten (Denham et al., 2012; McDonald et al., 2018). Jonge kinderen met een normale sociaal-emotionele ontwikkeling hebben daarnaast meer kans op positieve schoolervaringen; zij passen zich makkelijker aan in (stressvolle) sociale situaties en laten betere leerprestaties zien (Briggs-Gowan et al., 2008; Campbell et al., 2006; McDonald et al., 2018). Vertragingen of verstoringen in de sociaal-emotionele ontwikkeling van het jonge kind zijn daarentegen geassocieerd met een verhoogd risico op negatieve uitkomsten op schoolleeftijd, zoals gedragsproblemen, psychiatrische problematiek en slechtere schoolprestaties (Jones et al., 2015). Daarnaast wordt inadequaat sociaal-emotioneel functioneren steeds meer erkend als de kern van volksgezondheidsproblemen op latere leeftijd, zoals middelenmisbruik, obesitas en geweldgebruik (Jones et al., 2015). Daarom is het van belang om meer te weten te komen over factoren die een rol spelen in de vroegkinderlijke sociaal-emotionele ontwikkeling.

Eén van die factoren blijken de ouders te zijn. Ouders spelen een belangrijke rol bij de sociaal-emotionele ontwikkeling van het kind (Case-Smith, 2013; Jones & Prinz, 2005; Meunier et al., 2010). Een groot deel van de vroeg sociaal-emotionele ontwikkeling van een kind vindt plaats binnen de ouder-kind interacties (Stack et al., 2010). Gedurende de baby- en peutertijd ontwikkelen kinderen belangrijke sociaal-emotionele vaardigheden, zoals de mogelijkheid om te communiceren, eigen emoties te reguleren en differentiëren, en te reageren op emoties van anderen (Stack et al., 2010). De ontwikkeling van deze vaardigheden wordt beïnvloed door de manier waarop ouders reageren op emoties en gedrag van het kind (Stack et al., 2010); oftewel hun opvoedgedrag. Met betrekking tot de sociale en gedragsontwikkeling van een kind wordt opvoedgedrag vaak gezien vanuit twee hoofddimensies: ondersteuning en controle (Baumrind, 1971). Ouderlijke ondersteuning vertaalt zich in gedragingen waardoor een kind zich comfortabel en geaccepteerd voelt, zoals sensitiviteit, responsiviteit en affectie (positieve ouder-kind interacties) (Verhoeven et al., 2007a). Uit longitudinale studies blijkt dat jonge kinderen van ouders die zich op een warme en positieve manier uiten naar hun kind een beter inlevingsvermogen ontwikkelen, wat vervolgens gerelateerd blijkt aan minder externaliserend probleemgedrag en meer sociale

competentie (Eisenberg, 2005; Piquart, 2017a; Stack et al., 2010). Daarnaast blijken ouderlijke warmte en ondersteuning gerelateerd aan minder internaliserende problematiek (Piquart, 2017b). Ook uit de systematische review en meta-analyse van Sanders et al. (2014), waarin gekeken is naar een interventie ter bevordering van ondersteunende opvoedpraktijken, blijkt dat ouderlijke ondersteuning bijdraagt aan positieve sociale, emotionele en gedragsuitkomsten van jonge kinderen. Een gebrek aan ondersteuning van ouders is juist gerelateerd aan meer externaliserend en internaliserend probleemgedrag (Aunola & Nurmi, 2005; Piquart, 2017a; Piquart 2017b). Ouderlijke ondersteuning speelt dus een belangrijke rol in de sociaal-emotionele ontwikkeling van het kind. Daarom is het van belang om te onderzoeken waarom het de ene ouder wel en de andere ouder niet goed lukt om deze ondersteuning te bieden en welke factoren hierin een rol spelen.

De mate waarin ouders ondersteuning kunnen bieden wordt onder andere beïnvloed door de competentiegevoelens die ouders ervaren in hun rol als opvoeders (Meunier, 2010). Ouderlijke competentiegevoelens worden beschouwd als de overtuiging van ouders dat zij zelf in staat zijn om opvoedkundige taken uit te voeren (Bandura, 1977; Montigny & Lacharite, 2005). Volgens de sociaal-cognitieve theorie van Bandura (1986) spelen competentiegevoelens bovendien een belangrijke rol in het kunnen omzetten van cognities en intenties in gedrag. Tegen deze achtergrond worden de competentiegevoelens van ouders, gekenmerkt door de overtuiging van ouders dat zij in staat zijn om succesvol ouder te zijn (Bandura, 1977; Montigny & Lacharite, 2005), genoemd als factor die samenhangt met de mate van ondersteuning die ouders bieden (Jones & Prinz, 2005; Meunier, 2010). Ouders die zich competent voelen, hebben waarschijnlijk meer vertrouwen in het verwerven en beoefenen van effectieve ouderschapsvaardigheden en omgekeerd kunnen ouders die zich minder competent voelen het moeilijker vinden om effectief en ondersteunend ouder te zijn in uitdagende opvoedsituaties (Jones & Prinz, 2005). Uit verschillende studies komt naar voren dat een hogere mate van competentiegevoelens van ouders inderdaad sterk geassocieerd blijken met meer ouderlijke ondersteuning en vervolgens met positieve kind-uitkomsten, zoals sociale competentie, zelfregulatie, zelfvertrouwen en minder gedragsproblemen (Jones & Prinz, 2005; Meunier, 2010).

Eerder onderzoek naar de relatie tussen competentiegevoelens, opvoedgedragingen en de sociaal-emotionele ontwikkeling van peuters is veelal uitgevoerd onder moeders (Bornstein, 2018; Mouton & Roskam, 2015). Hieruit blijkt dat moeders die zichzelf als succesvol (competent) beschouwen positiever opvoedgedrag tonen, wat resulteert in minder gedragsproblemen bij peuters (Bornstein, 2018; Mouton & Roskam, 2015). Over de rol van

vaders in de sociaal-emotionele ontwikkeling van peuters is beduidend minder bekend (Verhoeven et al., 2007b; Verhoeven et al., 2019; Slagt et al., 2012). Dit terwijl vaders een steeds grotere rol zijn gaan spelen in de opvoeding en het belang van de rol van vaders daarmee steeds duidelijker wordt (Verhoeven et al., 2007b; Verhoeven et al., 2019; Slagt et al., 2012). Enkele onderzoeken waarin wel naar zowel vaders als moeders is gekeken, tonen aan dat er verschillen bestaan tussen de mate waarin vaders en moeders ondersteuning bieden tijdens de peutertijd (Calzada et al., 2004; Verhoeven et al., 2007b; Yaffe, 2020). Zo blijkt dat moeders meer responsiviteit en affectie laten zien in hun opvoedgedrag dan vaders (Calzada et al., 2004; Verhoeven et al., 2007b). Ook uit de systematische review van Yaffe (2020) blijkt dat moeders meer warmte en ondersteuning bieden en meer autonomie bevorderen dan vaders. Vaders daarentegen laten restrictiever, dwingender en strenger opvoedgedrag en minder bezorgdheid zien (Yaffe, 2020). Daarnaast komt uit onderzoek naar voren dat de relatie tussen vaderlijke en moederlijke opvoedgedragingen en de sociaal-emotionele ontwikkeling van peuters verschillend is (Martin et al., 2010; Rinaldi & Howe, 2012; Towe-Goodman et al., 2014). Zo blijkt uit onderzoek van Rinaldi en Howe (2012) dat de samenhang tussen ouderlijke ondersteuning en het aanleren van adaptieve vaardigheden door de peuter sterker is voor vaders dan voor moeders. Andere onderzoeken tonen aan dat de samenhang van vaderlijke ondersteuning met zelfregulatie en schoolrijpheid vooral aanwezig is als de moeder minder ondersteuning biedt of op een specifieke leeftijd (24 maanden) (Martin et al., 2010; Towe-Goodman et al., 2014).

Over de verschillen in competentiegevoelens die vaders en moeders ervaren en de relatie daarvan met ondersteuning en de sociaal-emotionele ontwikkeling van peuters is des te minder bekend en de resultaten die er zijn, blijken inconsistent (Bogenschneider et al., 1997; De Haan et al., 2009; Gross & Tucker, 1994; Ohan et al., 2000; Slagt et al., 2012). Zo laten een aantal cross-sectionele studies zien dat de samenhang van moederlijke competentiegevoelens met probleemgedrag van peuters en adolescenten sterker is dan dat van vaders (Bogenschneider et al., 1997; Gross & Tucker, 1994; Slagt et al., 2012), terwijl deze relatie in andere studies niet verschillend blijkt te zijn voor moeders en vaders van schoolkinderen (Ohan et al., 2000; Slagt et al., 2012). Ook de relatie tussen ouderlijke competentiegevoelens en opvoedgedrag blijkt afwisselend sterker voor moeders of vergelijkbaar voor beide ouders van adolescenten (Bogenschneider et al., 1997; De Haan et al., 2009; Slagt et al., 2012). Hierbij moet echter worden opgemerkt dat in deze studies is gekeken naar verschillende opvoedgedragingen en kinderen van verschillende leeftijden. Kortom, de meeste studies laten zien dat opvoedcompetentie gerelateerd is aan opvoedgedrag,

maar de resultaten voor vaders en moeders zijn inconsistent en er is nog weinig specifiek gekeken naar de samenhang van opvoedcompetentie van vaders met ondersteuning en de sociaal-emotionele ontwikkeling van peuters in het bijzonder.

Het doel van deze thesis is dan ook om te onderzoeken of ouderlijke ondersteuning een mediërende rol speelt in de relatie tussen ouderlijke competentiegevoelens en de sociaal-emotionele ontwikkeling van peuters en of dit mediatie-model terug te vinden is voor zowel moeders als vaders. Wat betreft verschillen tussen moeders en vaders wordt, op basis van eerdere literatuur, verwacht dat moeders meer ondersteuning bieden dan vaders. Gezien de inconsistente resultaten van eerder onderzoek en het beperkte onderzoek naar vaders worden geen hypothesen opgesteld met betrekking tot sekseverschillen in competentiegevoelens en de sterkte van de onderlinge relaties. Daarnaast wordt voor zowel moeders als vaders een mediatie verwacht: naarmate ouders zich competentier voelen, bieden zij meer ondersteuning, wat vervolgens een positieve uitwerking heeft op de sociaal-emotionele ontwikkeling van de peuter.

Methode

Participanten

Aan dit onderzoek hebben 197 ouders (128 moeders en 69 vaders) van 139 peuters tussen de 2 en 4 jaar oud deelgenomen. De ouders waarvan de hieronder beschreven vragenlijsten niet of onvolledig zijn ingevuld, zijn uit de dataset verwijderd (23 respondenten). Uiteindelijk zijn 167 ouders (108 moeders en 59 vaders) van 116 peuters (61 meisjes en 55 jongens) meegenomen in de analyses. De gemiddelde leeftijd (in jaren) van de moeders is 32.72 (SD = 4.37) en van de vaders 35.31 (SD = 5.30). De gemiddelde leeftijd (in maanden) van de peuters is 34.76 (SD = 7.32). De meeste moeders (51%) en vaders (32%) hebben tenminste een Hbo-opleiding of universitaire bachelor gevolgd. Alle ouders zijn van Nederlandse afkomst.

Procedure

Het huidige onderzoek is onderdeel van het overkoepelende onderzoeksproject “de interactie tussen ouderlijke competentiegevoelens, ouderlijke attributies en ouderlijk opvoedgedrag en de relatie met kind-uitkomsten”. Het onderzoek is goedgekeurd door de ethische commissie van de Faculteit Sociale Wetenschappen van de Universiteit Utrecht.

Voor het verzamelen van de gegevens van ouders van kinderen van 2 tot 4 jaar oud is gebruik gemaakt van een gemakssteekproef. Respondenten zijn geworven binnen voor de studenten bekende omgevingen en kinderdagverblijven middels een gestandaardiseerde informatiebrief. De gegevens van ouders zijn verzameld aan de hand van een digitale

vragenlijst. Voorafgaand aan het invullen van deze vragenlijst is ouders gevraagd actief toestemming te geven. Ouders zijn volledig geïnformeerd en op de hoogte gesteld van het feit dat zij zich te allen tijde kunnen terugtrekken uit het onderzoek (*informed consent*). Moeders en vaders is gevraagd de vragenlijst beiden, apart van elkaar, in te vullen over hetzelfde kind. De vragenlijsten zijn op een door ouders zelf gekozen moment ingevuld. De gegevens van de respondenten zijn volledig geanonimiseerd.

De digitale vragenlijst die door ouders is ingevuld, bestaat uit twee delen. Deel één bestaat uit een experimenteel deel waarin ouders gemanipuleerde opvoedsituaties, waarin het kind ongewenst gedrag vertoont, zijn voorgelegd en gevraagd is hoe zij hierop zouden reageren. Deel twee bestaat uit gestandaardiseerde vragenlijsten met betrekking tot ouderlijke cognities, opvoedgedrag en de sociaal-emotionele ontwikkeling van het kind. Tot slot is ouders gevraagd naar een aantal demografische gegevens. Voor het huidige onderzoek zijn enkel de gegevens van de CECPAQ, SDQ en NOSI meegenomen.

Meetinstrumenten

Ouderlijke competentiegevoelens. ‘Ouderlijke competentiegevoelens’ (opvoedcompetentie) zijn gemeten met de Nijmeegse Opvoed Stress Index (NOSI-K) (De Brock et al., 1992/2006). De 13 items binnen de NOSI-K bevatten vragen met betrekking tot de mate waarin ouders zich competent voelen ten aanzien van de opvoeding van het kind. Een voorbeeld hiervan is: “Ik heb het idee dat ik de zorg van mijn kind goed in de hand heb”. Ouders geven op een 6-puntsschaal aan in hoeverre zij het eens zijn met de stelling, lopend van “1 = helemaal mee oneens” tot “6 = helemaal mee eens”. Voor de uiteindelijke score van zowel moeders als vaders is een gemiddelde gehanteerd. Een lagere score op opvoedcompetentie betekent dat een ouder zich minder competent voelt; een hogere score op opvoedcompetentie betekent dat een ouder zich meer competent voelt. Uit de COTAN-beoordeling blijkt een overwegend goede validiteit en betrouwbaarheid van de NOSI-K (Egberink et al., 2020). De interne consistentie van de vragenlijst voor de huidige onderzoeksgroep is $\alpha = .864$ (moeders) en $\alpha = .805$ (vaders) en kan als “goed” beschouwd worden.

Ouderlijke ondersteuning. ‘Ouderlijke ondersteuning’ is gemeten aan de hand van de Comprehensive Early Childhood Parenting Questionnaire (CECPAQ) (Verhoeven et al., 2017). De 13 items binnen de schaal “ouderlijke warmte/ondersteuning (support)” bevatten vragen met betrekking tot responsiviteit, sensitiviteit en affectie van ouders. Een voorbeeld hiervan is: “Ik laat mijn kind merken dat ik van hem/haar houd door hem/haar te knuffelen, kussen en omarmen”. Ouders geven op een schaal van “1 = nooit” tot “6 = altijd” aan hoe

vaak zij het beschreven opvoedgedrag laten zien. Voor de uiteindelijke score van zowel moeders als vaders is een gemiddelde gehanteerd. Een lagere score op ondersteuning betekent dat een ouder minder ondersteuning biedt; een hogere score betekent dat een ouder meer ondersteuning biedt. De CECPAQ blijkt een succesvol instrument voor het meten van opvoedgedragingen bij ouders van kinderen van 1 tot 4 jaar (Verhoeven et al., 2017). De vijf opvoeddomeneinen, waaronder ouderlijke ondersteuning, blijken een goede interne consistentie te hebben. De validiteit van de CECPAQ is aangetoond door de gemiddelde relaties tussen ouderlijke stress en probleemgedrag bij kinderen (Verhoeven et al., 2017). De interne consistentie van de vragenlijst voor de huidige onderzoeksgroep is $\alpha = .884$ (moeders) en $\alpha = .920$ (vaders) en kan als “goed” tot “zeer goed” beschouwd worden.

Sociaal-emotionele ontwikkeling peuters. De ‘sociaal-emotionele ontwikkeling van peuters’ is gemeten aan de hand van de Strength & Difficulty Questionnaire (SDQ) (Van Widenfeldt et al., 2003). De 25 items binnen de SDQ bevatten vragen met betrekking tot sociaal-emotionele vaardigheden en problemen van het kind. Een voorbeeld hiervan is: “Zenuwachtig of zich vastklampend in nieuwe situaties, verliest makkelijk zelfvertrouwen”. Ouders geven op een schaal van “1 = niet waar” tot “3 = zeker waar” aan in hoeverre zij hun kind herkennen in de stelling. Voor de uiteindelijke score van beide ouders is een gemiddelde probleemscore gehanteerd. Een lagere probleemscore betekent minder problemen in de sociaal-emotionele ontwikkeling van peuters; een hogere probleemscore betekent meer problemen in de sociaal-emotionele ontwikkeling van peuters. De resultaten van een eerdere studie tonen aan dat de SDQ matig tot goede psychometrische kenmerken heeft (Van Widenfeldt et al., 2003). De interne consistentie van de vragenlijst voor ouders is over het algemeen acceptabel en vergelijkbaar met andere zelfrapportagevragenlijsten, zoals de CBCL (Child Behavior Checklist) en YSR (Youth Self Report) (Van Widenfeldt et al., 2003). De interne consistentie van de vragenlijst voor de huidige onderzoeksgroep binnen de probleemschalen is $\alpha = .666$ (moeders) en $\alpha = .711$ (vaders) en kan als “matig” tot “voldoende” beschouwd worden.

Data-analyse

Voor het bepalen van sekseverschillen in competentiegevoelens en ondersteuning én de sterkte van onderlinge relaties worden een gepaarde T-toets en Fisher Z-toets uitgevoerd. Om te onderzoeken of ouderlijke ondersteuning een mediërende rol speelt in de relatie tussen ouderlijke competentiegevoelens en de sociaal-emotionele ontwikkeling van peuters wordt een multiële regressieanalyse volgens de PROCESS-module van Preacher en Hayes

uitgevoerd voor beoordeling van het mediatie-effect (Field, 2018; Hayes, 2017; Preacher & Hayes, 2004). Deze analyse wordt voor zowel moeders als vaders uitgevoerd.

Resultaten

Voorafgaand aan het uitvoeren van de mediatie-analyses zijn de assumpties voor normaliteit, lineariteit, homoscedasticiteit en multicollineariteit getoetst. Uit de analyse voor normaliteit blijkt dat de variabele “competentiegevoelens” voor zowel moeders (skewness = -.941; kurtosis = .605) als vaders (S = -.620; K = -.443) normaal verdeeld is. Dit geldt ook voor de variabele “ondersteuning” voor moeders (S = -.262; K = -.224) en vaders (S = -.208; K = -.306) en voor de variabele “sociaal-emotionele ontwikkeling van peuters” (S = .364; K = .086). Ook de punten in de Q-Q plot voor “competentiegevoelens”, “ondersteuning” en “sociaal-emotionele ontwikkeling van peuters” liggen min of meer op één lijn, waaruit kan worden opgemaakt dat de variabelen normaal verdeeld zijn. Daarnaast blijkt op basis van puntenwolken in de scatterplots dat voldaan is aan de assumptie voor homoscedasticiteit. Tot slot is voldaan aan de assumptie voor multicollineariteit voor zowel moeders (Tolerance = .795; VIF = 1.259) als vaders (Tolerance = .918; VIF = 1.089).

In Tabel 1 zijn de gemiddelde scores van moeders en vaders op competentiegevoelens en ondersteuning en de gemiddelde score op sociaal-emotionele ontwikkeling van peuters weergegeven. Hieraan is te zien dat zowel vaders als moeders zich overwegend competent voelen, veel ondersteuning bieden en weinig sociaal-emotionele problemen ervaren bij hun peuter. Om na te gaan of de competentiegevoelens die ouders ervaren en de ondersteuning die ouders bieden significant verschillend zijn voor moeders en vaders is een gepaarde T-toets uitgevoerd. Hieruit blijkt dat moeders significant hogere scores rapporteren op ondersteuning ($t = 6.076, p < .01$) en significant lagere scores rapporteren op competentiegevoelens ($t = -2.387, p < .05$) dan vaders.

Tabel 1

Gemiddelde scores op de variabelen competentiegevoelens, ondersteuning en sociaal-emotionele problemen

Variabele	N	Gemiddelde	Min	Max	SD
Competentiegevoelens					
Moeder	108	5.25	3.31	6.00	0.57
Vader	59	5.35	4.08	6.00	0.51
Ondersteuning					
Moeder	108	5.09	3.85	6.00	0.47
Vader	59	4.64	3.31	6.00	0.64
Sociaal-emotionele problemen	116	1.38	1.00	1.90	0.18

Uit de resultaten van de Pearson-correlatie analyse voor moeders (Tabel 2) blijkt dat er zowel een significante relatie bestaat tussen moederlijke competentiegevoelens en de sociaal-emotionele ontwikkeling van peuters als tussen moederlijke ondersteuning en de sociaal-emotionele ontwikkeling van peuters. Daarnaast blijkt er een significante relatie te bestaan tussen moederlijke competentiegevoelens en moederlijke ondersteuning. Dit houdt in dat naarmate moeders zich competentier voelen zij meer ondersteuning bieden en dat kinderen minder problemen in de sociaal-emotionele ontwikkeling laten zien naarmate hun moeders meer ondersteuning bieden. Uit de resultaten van de Pearson-correlatie analyse voor vaders (Tabel 2) komen dezelfde relaties naar voren als voor moeders. Dit houdt in dat ook voor vaders geldt dat naarmate zij zich competentier voelen zij meer ondersteuning bieden en dat kinderen minder problemen in de sociaal-emotionele ontwikkeling laten zien naarmate hun vaders meer ondersteuning bieden. Fisher Z toetsen laten zien dat de sterkte van de correlaties hetzelfde is voor moeders en vaders ($Z = -.451 - 1.174$; $p = .12 - .49$).

Tabel 2

Correlaties tussen competentiegevoelens, ondersteuning en sociaal-emotionele problemen

	1.	2.	3.
1. Competentiegevoelens	-	.286*	-.305*
2. Ondersteuning	.453**	-	-.270*
3. Sociaal-emotionele problemen	-.371**	-.266**	-

Noot. De correlaties van moeder zijn weergegeven onder de diagonaal, de correlaties van vader zijn weergegeven boven de diagonaal

* $p < .05$

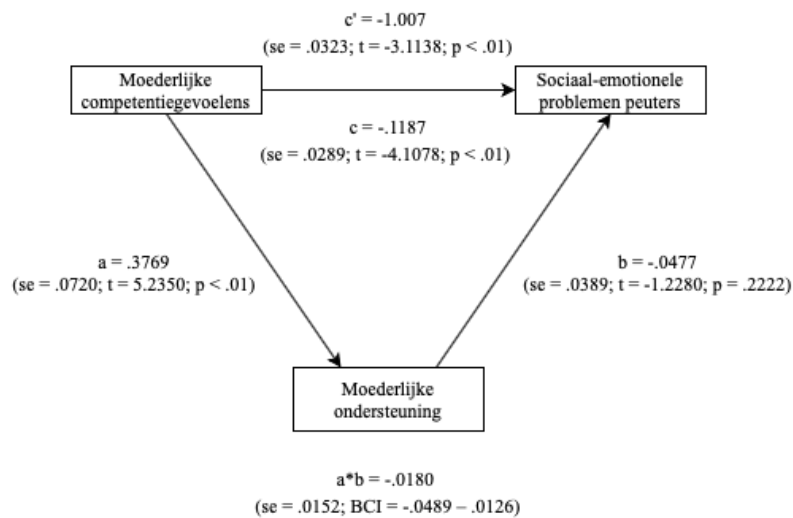
** $p < .01$

Moederlijke competentiegevoelens, moederlijke ondersteuning en de sociaal-emotionele ontwikkeling van peuters

Uit het mediatiemodel (Figuur 1) blijkt dat er een positieve significante relatie (c) bestaat tussen moederlijke competentiegevoelens en de sociaal-emotionele ontwikkeling van peuters ($B = 2.1390$; $R^2 = .1495$; $F(2, 105) = 9.2314$; $p < .01$). Dit betekent dat een hogere score op competentiegevoelens van moeders samenhangt met minder sociaal-emotionele problemen bij peuters. Deze directe relatie (c') blijft significant na toevoeging van de mediator aan het model. Daarnaast blijkt de relatie tussen moederlijke competentiegevoelens en moederlijke ondersteuning significant. Dit betekent dat een hogere score op competentiegevoelens van moeders samenhangt met meer ondersteuning van moeders. De indirecte relatie ($a*b$) is echter niet significant. Dit betekent dat de relatie tussen moederlijke competentiegevoelens en de sociaal-emotionele ontwikkeling van peuters niet gemedieerd wordt door moederlijke ondersteuning.

Figuur 1

Mediatie model competentiegevoelens, ondersteuning en sociaal-emotionele problemen

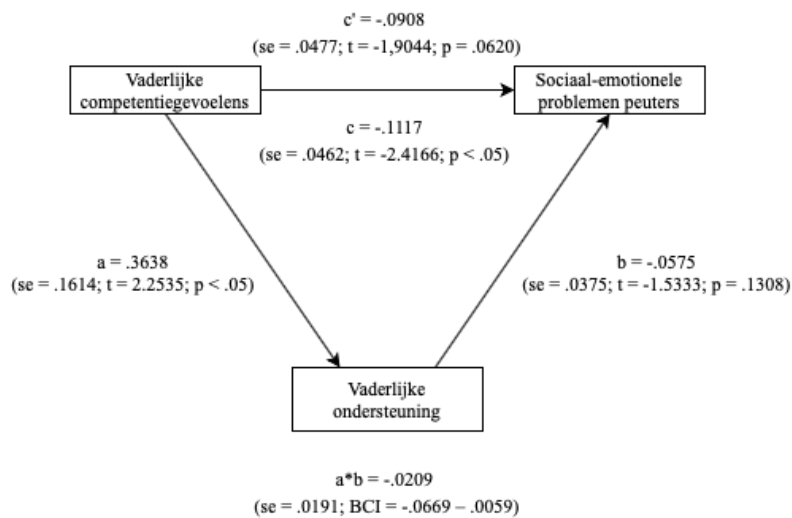

Vaderlijke competentiegevoelens, vaderlijke ondersteuning en de sociaal-emotionele ontwikkeling van peuters

Uit het mediatie model (Figuur 2) blijkt dat er een positieve significante relatie (c) bestaat tussen vaderlijke competentiegevoelens en de sociaal-emotionele ontwikkeling van peuters ($B = 2.1529$; $R^2 = .1295$; $F(2, 56) = 4.1648$; $p < .05$). Dit betekent dat een hogere score op competentiegevoelens van vaders samenhangt met minder sociaal-emotionele problemen bij peuters. Deze directe relatie (c') blijft marginaal significant na toevoeging van de mediator aan het model. Daarnaast blijkt de relatie tussen vaderlijke competentiegevoelens en vaderlijke ondersteuning significant. Dit betekent dat een hogere score op competentiegevoelens van vaders samenhangt met meer ondersteuning van vaders. De indirecte relatie (a*b) is echter niet significant. Dit betekent dat de relatie tussen vaderlijke competentiegevoelens en de sociaal-emotionele ontwikkeling van peuters niet gemedieerd wordt door vaderlijke ondersteuning.

Figuur 2

Mediatie model competentiegevoelens, ondersteuning en sociaal-emotionele problemen

Discussie

Het doel van deze thesis is geweest om na te gaan of ondersteuning van ouders een mediërende rol speelt in de relatie tussen competentiegevoelens van ouders en de sociaal-emotionele ontwikkeling van peuters. Voor zowel moeders als vaders bestaat er een directe relatie tussen competentiegevoelens en de sociaal-emotionele ontwikkeling van peuters, die niet gemedieerd wordt door ondersteuning. Dit houdt in dat ouders die zich competentier voelen, minder sociaal-emotionele problemen bij hun peuter ervaren. Daarnaast bestaat er een significante relatie tussen ouderlijke competentiegevoelens en ondersteuning voor zowel moeders als vaders. Dit houdt in dat ouders die zich competentier voelen, meer ondersteuning bieden.

Wat betreft de verschillen tussen moeders en vaders in competentiegevoelens en ondersteuning is, in overeenstemming met de verwachting, naar voren gekomen dat moeders meer ondersteuning bieden dan vaders. Dit komt overeen met eerdere literatuur waaruit naar voren is gekomen dat moeders vaak de meer verzorgende, ondersteunende ouderrol hebben (Verhoeven et al., 2019; Yaffe, 2020). Vaders daarentegen blijken zich significant competentier te voelen. Gezien de inconsistente resultaten in eerdere onderzoeken waren hierbij geen verwachtingen opgesteld, maar de huidige studie laat dus zien dat vaders zich competentier blijken te voelen dan moeders. Dit komt overeen met een eerdere bevinding (Slagt et al., 2012) en levert waardevolle informatie op over sekseverschillen in competentiegevoelens, wat kan worden meegenomen in vervolgonderzoek.

Voor zowel moeders als vaders blijken ouderlijke competentiegevoelens, ouderlijke ondersteuning en de sociaal-emotionele ontwikkeling van peuters significant samen te hangen. Dit houdt in dat naarmate ouders zich competentier voelen, zij meer ondersteuning bieden en minder sociaal-emotionele problemen bij hun peuter ervaren. Deze relaties blijken bovendien even sterk te zijn voor moeders en vaders. Hieruit kan worden opgemaakt dat de mechanismen die ten grondslag liggen aan deze relaties hetzelfde zijn voor moeders en vaders. Dit is in overeenstemming met de verwachting en resultaten uit eerder onderzoek (Eisenberg, 2005; Jones & Prinz, 2005; Meunier, 2010; Piquart, 2017a; Piquart 2017b; Sanders et al., 2014; Stack et al., 2010).

Ook wat betreft het getoetste mediatiemodel blijken de resultaten overeenkomstig voor moeders en vaders. Hieruit blijkt dat ouderlijke ondersteuning niet de relatie tussen ouderlijke competentiegevoelens en de sociaal-emotionele ontwikkeling van peuters medieert. Dit houdt in dat de relatie tussen competentiegevoelens en de sociaal-emotionele ontwikkeling niet verloopt via ouderlijke ondersteuning, hetgeen niet in overeenstemming met de verwachting is (Jones & Prinz, 2005; Meunier, 2010). Het zou kunnen zijn dat ander opvoedgedrag de relatie tussen ouderlijke competentiegevoelens en de sociaal-emotionele ontwikkeling medieert (Jones & Prinz, 2005). In vervolgonderzoek zou het dan ook relevant kunnen zijn om niet alleen naar het opvoedgedrag 'ondersteuning' te kijken, maar bijvoorbeeld ook naar de opvoedgedragingen 'structuur' en 'disciplineren'. Opvallend is echter dat de directe relatie tussen ouderlijke ondersteuning niet meer significant gerelateerd blijkt aan de sociaal-emotionele ontwikkeling van peuters op het moment dat ouderlijke opvoedcompetentie in het model wordt meegenomen. Dit betekent dat, volgens het huidige onderzoek, meer ouderlijke ondersteuning niet samenhangt met een positievere sociaal-emotionele ontwikkeling van peuters. Dit is niet in overeenstemming met de verwachting, gebaseerd op eerdere onderzoeken (Eisenberg, 2005; Bornstein, 2018; Mouton & Roskam, 2015; Piquart, 2017a; Piquart 2017b; Sanders et al., 2014; Stack et al., 2010) en de eerder gevonden directe samenhang. Een belangrijke verklaring voor de discrepantie tussen de verwachting en de resultaten zou het type onderzoek kunnen zijn. Eerdere onderzoeken (Bornstein, 2018; Eisenberg, 2005; Stack et al., 2010) zijn van longitudinale aard. Het huidige onderzoek is van cross-sectionele aard, waarbij de effecten niet gemeten zijn over tijd, maar op één moment. Hierdoor kunnen er moeilijk uitspraken gedaan worden over causaliteit; de relaties zouden mogelijk ook andersom kunnen bestaan, waarbij een positieve sociaal-emotionele ontwikkeling van peuters ervoor zorgt dat moeders en vaders zich competentier voelen en daardoor meer ondersteuning bieden. Voorgaande heeft mogelijk ook te maken met de jonge

leeftijd van de kinderen in het huidige onderzoek. Uit eerder bidirectioneel onderzoek blijkt namelijk dat op peuterleeftijd de kindeffecten sterker zijn dan oudereffecten (Verhoeven et al., 2010). Dit sluit ook aan bij eerdere onderzoeken (Pinquart, 2017a; Pinquart 2017b; Sanders et al., 2014) waarin meer ouderlijke ondersteuning wel significant samenhangt met een positievere sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen ouder van 48 maanden. In het huidige onderzoek is gekeken naar peuters tot 48 maanden oud. Het zou dus kunnen zijn dat de samenhang van meer ouderlijke ondersteuning met een betere sociaal-emotionele ontwikkeling duidelijker wordt naarmate een kind ouder is. Er kan worden aanbevolen om longitudinaal vervolgonderzoek uit te voeren, waarin mogelijk duidelijkere uitspraken kunnen worden gedaan over causaliteit en daarmee ouder- versus kindeffecten.

Ten aanzien van de sterke kanten en beperkingen van het huidige onderzoek kan als sterke kant opgemerkt worden dat dit één van de eerste studies is die naar de samenhang van vaderlijke competentiegevoelens met ondersteuning en de sociaal-emotionele ontwikkeling van peuters kijkt. Dit levert belangrijke informatie op over factoren die ten grondslag liggen aan het opvoedgedrag van vaders en de gedragsuitkomsten van een peuter. Hierdoor kan bijvoorbeeld gericht invulling gegeven worden aan (preventieve) opvoedinterventies, ten behoeve van de sociaal-emotionele ontwikkeling van peuters.

Naast eerder besproken beperkingen, zoals de cross-sectionele aard van de studie, zou ook de manier waarop ouderlijke competentiegevoelens en ondersteuning gemeten zijn, een beperking van de huidige studie kunnen zijn. Ouderlijke competentiegevoelens en ondersteuning zijn gemeten aan de hand van vragenlijsten, ingevuld door moeder of vader zelf. Dit kan zorgen voor informantbias, omdat ouders die zich over het algemeen competent voelen, waarschijnlijk op een andere manier rapporteren over de ondersteuning die zij bieden en de sociaal-emotionele ontwikkeling van hun peuter(s) dan ouders die zich minder competent voelen. In een vervolgonderzoek zou gekozen kunnen worden voor het inzetten van andere meetinstrumenten, waarbij de ouderlijke ondersteuning bijvoorbeeld beoordeeld wordt door een onafhankelijke onderzoeker. Daarnaast kan worden opgemerkt dat verkregen resultaten van de huidige studie beperkt te generaliseren zijn naar de algehele populatie 'ouders' in Nederland, wat te maken heeft met het feit dat in de huidige steekproef met name ouders met een hoge sociaaleconomische status (SES) zijn opgenomen die over het algemeen een hoge mate van ouderlijke competentiegevoelens en ondersteuning én weinig sociaal-emotionele problemen van hun peuter rapporteren. Dit terwijl de algehele populatie 'ouders' gemengder is wat betreft SES en waarschijnlijk ook wisselender rapporteren over hun competentiegevoelens en ondersteuning. Aansluitend hierop kan worden aanbevolen om

vervolgonderzoek te doen, waarbij op dezelfde manier naar vaders en moeders wordt gekeken, met een gemengdere steekproef van zowel ouders met een hoge SES als ouders met een lage SES of met zowel een 'normale' als een klinische populatie. Tot slot is het belangrijk om op te merken dat de steekproef van vaders ($N = 59$) in de huidige studie relatief klein is, waardoor de statistische power lager is en de kans op een type II-fout toeneemt (het verschijnsel waarbij een werkelijk effect niet wordt gevonden, oftewel fout negatief). Om hiermee rekening te houden is de relatie tussen vaderlijke competentiegevoelens en de sociaal-emotionele ontwikkeling van peuters, ook na toevoeging van de mediator aan het model, marginaal significant genoemd ($p = .062$).

Concluderend blijkt dat zowel voor moeders als vaders competentiegevoelens een belangrijke rol spelen bij de ondersteuning die ouders bieden en de sociaal-emotionele ontwikkeling van peuters. Voor de klinische praktijk betekent dit dat het van belang is om oog te hebben voor de opvoedcompetentie van zowel moeders als vaders als het gaat om (het bevorderen van) de sociaal-emotionele ontwikkeling van peuters. Voor de wetenschap betekent dit dat sterk aanbevolen wordt om longitudinaal vervolgonderzoek te doen naar de samenhang van opvoedcompetentie van moeders en vooral vaders met verschillende (opvoed)gedragingen van ouders en de sociaal-emotionele ontwikkeling van peuters. Hierbij is het van belang om te kijken naar een meer heterogene groep ouders, waarbij ouderfactoren gemeten worden door een onafhankelijke onderzoeker, om informantbias te voorkomen.

Referenties

- Aunola, K., & Nurmi, J.E. (2005). The Role of Parenting Styles in Children's Problem Behavior. *Child Development, 76*(6), 1144–1159. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.2005.00840.x-i1>
- Bandura, A. (1977). Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review, 84*, 191–215. <https://doi.org/10.1037/0033-295X.84.2.191>
- Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action: A social cognitive theory*. New Jersey: Prentice Hall.
- Baumrind, D. (1971). Current patterns of parental authority. *Developmental Psychology Monographs, 1*(4), 1–103. <https://doi.org/10.1037/h0030372>
- Bogensneider, K., Small, S. A., & Tsay, J. C. (1997). Child, Parent, and Contextual Influences on Perceived Parenting Competence among Parents of Adolescents. *Journal of Marriage and the Family, 59*(2), 345. <https://doi.org/10.2307/353475>
- Bornstein, M. H., Putnick, D. L., & Suwalsky, J. T. D. (2017). Parenting cognitions → parenting practices → child adjustment? The standard model. *Development and Psychopathology, 30*(2), 399–416. <https://doi.org/10.1017/s0954579417000931>
- Briggs-Gowan, M. J., & Carter, A. S. (2008). Social-Emotional Screening Status in Early Childhood Predicts Elementary School Outcomes. *PEDIATRICS, 121*(5), 957–962. <https://doi.org/10.1542/peds.2007-1948>
- Calzada, E. J., Eyberg, S. M., Rich, B., & Querido, J. G. (2004). Parenting disruptive preschoolers: Experiences of mothers and fathers. *Journal of Abnormal Child Psychology, 32*, 203-213. <https://doi.org/10.1023/B:JACP.0000019771.43161.1c>
- Campbell, S. B., Spieker, S., Burchinal, M., & Poe, M. D. (2006). Trajectories of aggression from toddlerhood to age 9 predict academic and social functioning through age

12. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 47(8), 791–800.

<https://doi.org/10.1111/j.1469-7610.2006.01636.x>

Case-Smith, J. (2013). Systematic Review of Interventions to Promote Social-Emotional Development in Young Children With or at Risk for Disability. *American Journal of Occupational Therapy*, 67(4), 395–404. <https://doi.org/10.5014/ajot.2013.004713>

De Brock, A. J. L. L., Vermulst, A. A., Gerris, J. R. M. & Abidin, R. R. (1992/2006) Handleiding Nijmeegse Ouderlijke Stress Index [Nijmegen Parenting Stress Index Manual]. Swets, Lisse, the Netherlands.

De Haan, A. D., Prinzie, P., & Deković, M. (2009b). Mothers' and fathers' personality and parenting: The mediating role of sense of competence. *Developmental Psychology*, 45(6), 1695–1707. <https://doi.org/10.1037/a0016121>

Denham, S. A., Bassett, H. H., Way, E., Mincic, M., Zinsler, K., & Graling, K. (2012). Preschoolers' emotion knowledge: Self-regulatory foundations, and predictions of early school success. *Cognition & Emotion*, 26(4), 667–679. <https://doi.org/10.1080/02699931.2011.602049>

Egberink, I. J. L., de Leng, W. E., & Vermeulen, C. S. M. (11 januari 2021). COTAN beoordeling 1996, Nijmeegse Opvoed Stress Index, NOSI. Verkregen van: <https://www.cotandocumentatie.nl/beoordelingen/b/14411/nijmeegse-ouderlijke-stress-index/>

Eisenberg, N., Zhou, Q., Spinrad, T. L., Valiente, C., Fabes, R. A., & Liew, J. (2005). Relations Among Positive Parenting, Children's Effortful Control, and Externalizing Problems: A Three-Wave Longitudinal Study. *Child Development*, 76(5), 1055–1071. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.2005.00897.x>

Field, A. (2018). *Discovering Statistics using IBM SPSS Statistics* (5de ed.). London: SAGE Publications.

- Gross, D., & Tucker, S. (1994). Parenting Confidence During Toddlerhood. *The Nurse Practitioner*, 19(10), 28–34. <https://doi.org/10.1097/00006205-199410000-00004>
- Hayes, A. F. (2017). *Introduction to Mediation, Moderation, and Conditional Process Analysis: A Regression-Based Approach* (2de ed.). New York: The Guilford Press.
- Jones, D. E., Greenberg, M., & Crowley, M. (2015). Early Social-Emotional Functioning and Public Health: The Relationship Between Kindergarten Social Competence and Future Wellness. *American Journal of Public Health*, 105(11), 2283–2290. <https://doi.org/10.2105/ajph.2015.302630>
- Jones, T. L., & Prinz, R. J. (2005). Potential roles of parental self-efficacy in parent and child adjustment: A review. *Clinical Psychology Review*, 25(3), 341–363. <https://doi.org/10.1016/j.cpr.2004.12.004>
- Junttila, N., Vauras, M., & Laakkonen, E. (2007). The role of parenting self-efficacy in children's social and academic behavior. *European Journal of Psychology of Education*, 22(1), 41–61. <https://doi.org/10.1007/bf03173688>
- Martin, A., Ryan, R. M., & Brooks-Gunn, J. (2010). When fathers' supportiveness matters most: Maternal and paternal parenting and children's school readiness. *Journal of Family Psychology*, 24(2), 145–155. <https://doi.org/10.1037/a0018073>
- McDonald, S. W., Kehler, H. L., & Tough, S. C. (2018). Risk factors for delayed social-emotional development and behavior problems at age two: Results from the All Our Babies/Families (AOB/F) cohort. *Health Science Reports*, 1(10), 1–12. <https://doi.org/10.1002/hsr2.82>
- Meunier, J. C., Roskam, I., & Browne, D. T. (2010). Relations between parenting and child behavior: Exploring the child's personality and parental self-efficacy as third variables. *International Journal of Behavioral Development*, 35(3), 246–259. <https://doi.org/10.1177/0165025410382950>

- Montigny, F., & Lacharite, C. (2005). Perceived parental efficacy: Concept analysis. *Journal of Advanced Nursing*, 49(4), 387–396.
<https://doi.org/10.1111/j.1365-2648.2004.03302.x>
- Mouton, B., & Roskam, I. (2015). Confident Mothers, Easier Children: A Quasi-experimental Manipulation of Mothers' Self-efficacy. *Journal of Child and Family Studies*, 24(8), 2485–2495. <https://doi.org/10.1007/s10826-014-0051-0>
- Ohan, J. L., Leung, D. W., & Johnston, C. (2000). The Parenting Sense of Competence scale: Evidence of a stable factor structure and validity. *Canadian Journal of Behavioural Science / Revue canadienne des sciences du comportement*, 32(4), 251–261.
<https://doi.org/10.1037/h0087122>
- Pinquart, M. (2017a). Associations of parenting dimensions and styles with externalizing problems of children and adolescents: An updated meta-analysis. *Developmental Psychology*, 53(5), 873–932. <https://doi.org/10.1037/dev0000295>
- Pinquart, M. (2017b). Associations of Parenting Dimensions and Styles with Internalizing Symptoms in Children and Adolescents: A Meta-Analysis. *Marriage & Family Review*, 53(7), 613–640. <https://doi.org/10.1080/01494929.2016.1247761>
- Preacher, K. J., & Hayes, A. F. (2004). SPSS and SAS procedures for estimating indirect effects in simple mediation models. *Behavior Research Methods Instruments & Computers*, 36(4), 717–731.
- Rinaldi, C. M., & Howe, N. (2012). Mothers' and fathers' parenting styles and associations with toddlers' externalizing, internalizing, and adaptive behaviors. *Early Childhood Research Quarterly*, 27(2), 266–273. <https://doi.org/10.1016/j.ecresq.2011.08.001>
- Sanders, M. R., Kirby, J. N., Tellegen, C. L., & Day, J. J. (2014). The Triple P-Positive Parenting Program: A systematic review and meta-analysis of a multi-level system of

parenting support. *Clinical Psychology Review*, 34(4), 337–357.

<https://doi.org/10.1016/j.cpr.2014.04.003>

Slagt, M., Deković, M., De Haan, A. D., Van den Akker, A. L., & Prinzie, P. (2012).

Longitudinal associations between mothers' and fathers' sense of competence and children's externalizing problems: The mediating role of parenting. *Developmental Psychology*, 48(6), 1554–1562. <https://doi.org/10.1037/a0027719>

Stack, D. M., Serbin, L. A., Enns, L. N., Ruttle, P. L., & Barrieau, L. (2010). Parental Effects on Children's Emotional Development Over Time and Across Generations. *Infants & Young Children*, 23(1), 52–69. <https://doi.org/10.1097/iy.0b013e3181c97606>

Towe-Goodman, N. R., Willoughby, M., Blair, C., Gustafsson, H. C., Mills-Koonce, W. R., & Cox, M. J. (2014). Fathers' sensitive parenting and the development of early executive functioning. *Journal of Family Psychology*, 28(6), 867–876.

<https://doi.org/10.1037/a0038128>

Van Widenfelt, B.M., Goedhart, A.WQ., Treffers, P.D., & Goodman, R. (2003). Dutch version of the Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ). *European Child & Adolescent Psychiatry*, 12, 281-289.

Verhoeven, M., Junger, M., Van Aken, C., Dekovic, M., & Van Aken, M. A. G. (2007a). A Short-Term Longitudinal Study of the Development of Self-Reported Parenting During Toddlerhood. *Parenting*, 7(4), 367–394.

<https://doi.org/10.1080/15295190701665672>

Verhoeven, M., Junger, M., Van Aken, C., Dekovic, M., & Van Aken, M. A. G. (2007b). Parenting During Toddlerhood. *Journal of Family Issues*, 28(12), 1663–1691.

<https://doi.org/10.1177/0192513x07302098>

Verhoeven, M., Junger, M., Van Aken, C., Deković, M., & Van Aken, M. A. (2010).

Parenting and children's externalizing behavior: Bidirectionality during

toddlerhood. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 31(1), 93–105.

<https://doi.org/10.1016/j.appdev.2009.09.002>

Verhoeven, M., Van Baar, A.L., Bodden, D., & Dekovic, M. (2017). The development and initial validation of the Comprehensive Early Childhood Parenting Questionnaire (CECPAQ). *European Journal of Developmental Psychology*.

Verhoeven, M., Van Baar, A. L., & Dekovic, M. (2019). Parenting toddlers. In M. H. Bornstein (Red.), *Handbook of Parenting* (3de ed., Vol. 5, pp. 1–57). Routledge.

Yaffe, Y. (2020). Systematic review of the differences between mothers and fathers in parenting styles and practices. *Current Psychology*, 1–14.

<https://doi.org/10.1007/s12144-020-01014-6>